

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar þings Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu 7. júlí 2020.

Stjórnarnefnd ÖSE-þingsins fundaði með fjarfundabúnaði. Af hálfu Íslandsdeildar tóku þátt í fundinum Bryndís Haraldsdóttir, varaformaður, og Bylgja Árnadóttir, alþjóðaritari. Á dagskrá var starfsemi þingsins og Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu á tímum heimsfaraldurs kórónuveiru auk þess sem sérstakir fulltrúar þingsins og formenn sérnefnda fluttu árlegar skýrslur sínar.

George Tsereteli, forseti ÖSE-þingsins, sagði heimsfaraldur kórónuveiru hafa beint sjónum að því hversu brýnt væri að styrkja alþjóðasamfélagið og fjölþjóðlegt samstarf. Því miður hefði þurft að aflýsa bæði ársfundi og haustfundum þingsins vegna faraldursins. Þannig hefði faraldurinn varpað ljósi á þann galla á þingsköpum að ekki væri hægt að kjósa í embætti án þess að halda ársfund þar sem þingmenn væru viðstaddir í eigin persónu. Framkvæmdastjórn hefði því þurft að taka fordæmalausa ákvörðun um að framlengja skipunartíma forseta og varaforseta ÖSE-þingsins í embætti fram að næsta ársfundi. Nauðsynlegt væri að endurskoða þingsköp ÖSE-þingsins til að bregðast við þeirri þróun sem nú hefði orðið. Forseti sagði skrifstofu ÖSE-þingsins hafa brugðist hratt og vel við fundafallinu með því að skipuleggja vefundi þar sem fjallað hefði verið um áhrif faraldursins á ýmsa þætti samfélags og stjórn mála með virkri þátttöku þingmanna. Forseti þakkaði þingmönnum fyrir þátttöku þeirra og lýsti ánægju sinni með aðkomu ýmissa sérfræðinga og yfirmanna stofnana ÖSE. Að lokum tilkynnti forseti að hann hefði haft frumkvæði að því að stofna samtök fyrrverandi forseta þingsins. Hann sagðist vonast til þess að þannig væri hægt að nýta samanlagða reynslu forsetanna þinginu til framdráttar.

Peter Juel-Jensen, gjaldkeri ÖSE-þingsins, lýsti ánægju sinni með það að stjórnarnefnd hefði samþykkt fjárhagsáætlun næsta árs. Að þessu sinni hefði ferlið verið skriflegt og ekki væri gert ráð fyrir aukningu á fjárframlögum. Einhver sparnaður yrði á árinu 2020 vegna umfangsminni starfsemi og yrði hann nýttur til að lækka aðildargjöld ársins 2021. Roberto Montella, framkvæmdastjóri ÖSE-þingsins, sagði augljóst að lönd heimsins réðu ekki við stærstu áskoranir sínar án samstarfs við önnur lönd og að nauðsynlegt væri að styrkja fjölþjóðlegar stofnanir á borð við ÖSE-þingið. Samstarf ríkisstjórna einkenndist því miður af því að hver og einn reyndi að verja sína hagsmuni en alþjóðlegt samstarf þingmanna gæti skapað samstöðu þvert á landamæri. Hann hvatti þingmennina til að byggja upp traust sín á milli og einbeita sér að stórum áskorunum og stefnumótun til framtíðar. Montella lýsti vonbrigðum sínum með að aflýsa hefði þurft kosningaeftirliti ÖSE-þingsins í Hvíta-Rússlandi og Norður-Makedóníu vegna faraldursins. Stefnt væri að því að hafa eftirlit með kosningum í Svartfjallalandi í september, Kirgistan og Georgíu í október og Moldóvu og Bandaríkjunum í nóvember.

Peter Bowness, þingmaður í lávarðadeild breska þingsins og formaður sérnefndar um starfsreglur og vinnulag ÖSE-þingsins, sagði nauðsynlegt að ráðast í allsherjarendurskoðun á þingsköpum. Sú vinna hæfist í ágúst og yrðu tillögur sérnefndarinnar til umbóta kynntar stjórnarnefnd með haustinu. Einna helst væru það fjögur atriði sem þyrfti að skýra. Í fyrsta lagi væri brýnt að breyta reglum svo að unnt væri að kjósa í embætti þingsins þrátt fyrir að ómögulegt væri að halda fundi þar sem þingmenn væru viðstaddir í eigin persónu. Í öðru lagi þyrfti að skýra reglur þingsins um ályktunarbærni funda. Á ársfundinum 2019 hefði verið beðið um staðfestingu á því að fundurinn væri ályktunarbær og í raun væri það forsetans eins að taka ákvörðun um það. Í þriðja lagi þyrfti að gera nefndum þingsins kleift að funda í tengslum við haustfundi, en ekki aðeins meðan á ársfundi þingsins stæði. Í fjórða lagi væri brýnt að setja reglur um það hvernig bæri að útbúa samantekt á yfirlýsingu ársfundar. Nauðsynlegt væri að gera yfirlýsinguna aðgengilegri með því að búa til styttri útgáfu en það þyrfti að vera skýrt hver hefði ritstjórnarvald

yfir samantektinni. Einnig var rætt um samtök þingmanna á ÖSE-þinginu sem styðja samgöngu- og viðskiptaverkefni sem kennd eru við hina fornu silkileið. Hópurinn er ekki formlega á vegum ÖSE-þingsins en hefur hist í tengslum við fundi þingsins. Meðlimir stjórnarnefndar voru sammála um að hópurinn þyrfti að hætta að kenna sig við ÖSE-þingið.

Í máli Andreasar Nothelle, sérstaks fulltrúa ÖSE-þingsins gagnvart ÖSE, kom fram að ÖSE stæði frammi fyrir forystuvanda. Ráðningartímabili fjögurra æðstu embættismanna ÖSE lyki um miðjan júlí og ekki væri eining meðal aðildarríkjanna um að framlengja skipunartíma þeirra. Aserar og Tyrkir hefðu gert athugasemdir við framlengingu ráðningar Harlems Désir, sérlegs fulltrúa ÖSE-þingsins fyrir fjölmiðlafrelsi, og fulltrúar Tadsíkistans hefðu gert athugasemdir við framlengingu skipunartíma Ingibjargar Sólrúnar Gísladóttur í embætti framkvæmdastjóra Lýðræðis- og mannréttindastofnunar ÖSE (ODIHR). Nothelle sagði andrúmsloftið innan stofnunarinnar hafa versnað til muna á fjarfundum undanfarinna mánaða. Erfitt væri að eiga í samningaviðræðum með fjarfundabúnaði þar sem ekki væri hægt að sjá alla á sama tíma eða eiga í óformlegum viðræðum. Afleiðingarnar væru þær að tónn fundarmanna yrði sífellt árásargjarnari og aukin spenna væri í samskiptum milli átakaaðila.

Í máli sérlegra fulltrúa og formanna sérnefnda ÖSE-þingsins kom fram að áhrifa heimsfaraldursins gætti á öllum vígstöðvum. Sérstakur fulltrúi þingsins um jafnréttismál, Hedy Fry, sagði þingmenn hafa tækifæri til að móta enduruppbyggingu samfélaga sinna í kjölfar heimsfaraldursins. Hún hvatti meðlimi ÖSE-þingsins til að hafa í huga kynjasjónarmið og þarfir viðkvæmra hópa við stefnumörkun og einbeita sér að því að koma í veg fyrir að heimurinn stæði frammi fyrir áskorun af sömu stærðargráðu í framtíðinni. Margareta Cederfelt, formaður sérnefndar um málefni flóttamanna og innflytjenda, sagði nauðsynlegt að Evrópulönd gerðu með sér nýtt samkomulag sem gæti tekið við af Dyflinnarreglugerðinni. Hún minnti á að ástandið í Sírlandi hefði versnað og að vopnahlé í Úkraínu væri sífellt virt að vettugi.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.oscepa.org.